

Opettaja Laura Penttinen, teoll. neuvos Oiva Turunen, mv. Otto Moilanen laskemassa seppelettä, Valokuv. H. Klemola.

Mateli Kuivalatar

Karjalan Sivistysseura pystytti v. 1931 muistomerkin Ilomantsin suurlaulajille pogostan keskeisimmälle paikalle. Polku patsaan luo ei ole nurmettunut, sen olen voinut kahtena Hattuvaaran Pedrunpäivänä itse todeta. Nyt Mataleenan päivänä 22. 7. 62 paljastettiin uusi muistomerkki Kantelettaren laulajattarelle — Mateli Kuivalattarelle luterilaisella hautausmaalla. Patsaan on suunnitellut Ilomantsi-Seuran puheenjohtaja opettaja Lasse Kontiala. Harmaaseen graniittiin on upotettu musta graniittilaatta, johon on kaiverrettu opettaja Siiri Mekrin valitsemat Matelin runouden perustunnuksia ilmaisevat säkeet. Mateli on niitä harvoja karjalaisia runonlaulajia, joka ei ollut ortodoksi, mutta eli ja vaikutti alueella, jolla ortodoksiset perinteet ovat säilyneet vahvoina vielä näihin päiviin saakka, vaikka 1600-luvulla karjalaisten pääjoukko hirvittävässä olosuhteissa siirtyikin Tverin Karjalaan.

Ilomantsin ev.lut. seurakunnan kirkonkirjat tietävät kertoa hänestä seuraavaa: Mateli eli Magdaleena Kuivalainen syntyi Ilomantsin Huhuksessa toukokuun 8. päivänä 1771. Hän avioitui tokrajärveläisen leskimiehen Pekka Ikosen kanssa huhnikuun 9:ntenä 1793, synnytti kaikkiaan 11 lasta ja kuoli syöpään kotitalossaan Huhuksessa 29. 12. 1846. Arkistojen kätkeistä löytyy toinen maininta Matelistä. Eräässä kirjeessään maisteri K. H. Ståhlbergille lokakuun 12. päivänä 1838 Lönnrot mainitsee: »Siitä menin Ilomantsin kirkolle, jossa ja kylissä ympärillä tulin puolentoista viikkoa viipymään. — — — Oikian laulajan tapasin kuitenkin vasta jälkepäin Mateli Kuivalattaren Koi-

teren rannalla Ilomantsin kirkolta neljättä peninkulmaa pohjaseen päin 3 neljänestä Huhuksen kylältä. Siltä yksinään kirjottelin vanhoja lauluja 2 päivää. Sitte piti kerkeämiseen kotiin rientää, johon pääsin syyskuun loppupäivillä.» Mateli Kuivalattaren osuutta Kantelettaren laulajana vahvistaa vielä sekin, että lähes kaksi vuotta myöhemmin Lönnrotin kirjoittamassa Kantelettaren esipuheessa on maininta Matelistä: »Koiteren järven rannalla eli pari vuotta sitte ja taitaa vieläki elää vanha 80-vuotinen akka (todellisuudessa 68-vuotias, Mateli Kuivalatar, joka muutamista muilta kerätyistä tyttöin lauluista, kun niitä hänen kuullaksensa luimme, sanoi: »No vieläkö nyt sitäki maassa muistellaan ja ken sitä teille lauloi?» — Minä sen ennen nuorra tyttönä ollen tein! Akan ilman syytä entisestä laulunteostansa kehuneen emme uskokaan, sillä siinäki iässä oli vielä hyvä laulaja ja toiseksi niitä tekemäksensä sanotuita tyttöin lauluja ei juuri laulettukaan Ilomantsia ja Lieksan rajakylä ulompana.»

KARJALAN KYSYMYS

Sanomalehti Karjala, Lappeenranta 2.8.-62.

Myöskään Karjalan kipeä asia ei — sanottakoon se taas tässäkin yhteydessä — voi koskaan jäädä unohduksiin karjalaisten keskuudessa. Päättävän kesän suuret heimotilaisuudet ovat siitäkin antaneet jälleen todistuksen. Karjalan kysymys ei ole pelkkä heimollinen tunneseikka, vaan käsittääksemme se on kansallinen ja kansainoikeudellinen ongelma, mikä vaatii oikeudenmukaisen ratkaisunsa asianmukaisten naapurikansojen kesken molemminpuolisen kunnioituksen hengessä käytävin neuvotteluin. Valitettavasti eräät muutamien vuosien takaiset valtiovaltamme edustajien varovaiset tunnustellut Karjalan palauttamismahdollisuuksista — kuten hyvin muistetaan — eivät saaneet osakseen lainkaan vastakaikua toisen osapuolen taholta. Kuitenkin on selvää, että kokonaisen maakunnan lohkaaminen — olkoonkin vaikka sodan seurauksena — itsenäisen, suurvaltojen voimainmittelyn kurimukseen vastoin tahtoaan mukaan joutuneen valtion alueesta merkitsee pysyvää ikävää säröä kysymyksessä olevien lähentymiseen pyrkivien kansojen suhteissa kaihista muodollisista ystävyiden ja hyvän tahdon vakuutteluista huolimatta. Siksi Karjalan kansa tahtoo edelleen elää siinä toiveajattelussaan, että tämä keskinäistä luottamusta vielä varjostava tekijä saadaan poistetuksi hyvässä yhteisymmärryksessä.

Älä magoa ennenpäi,
eigä jällepäi havatšut.